
SZÖVEGÉRTÉS-SZÖVEGALKOTÁS „B”

---

4. ÉVFOLYAM

ÉNEK-ZENE

Egyszer egy királyfi	2
Toborzó – daltanulás	5
Zenehallgatás – Kodály Zoltán: <i>Háry János</i>	8
Regölés	10
<i>Én elmentem a vásárba ...</i> daltanulás	13
Ma van húsvét napja ...	18
A faragószék nótája	22
Mesealakok a zenében – Mozart: <i>Varázsfuvola</i> – Zenehallgatás	26

KÉSZÍTETTE: KOLLÁTH ERZSÉBET

EGYSZER EGY KIRÁLYFI

Készítette: Kolláth Erzsébet

MODULLEÍRÁS

A MODUL CÉLJA	A népmesék világának felfedezése a népdalokban; a mesevilág megismerése énekes játékokban; népdal dramatikus előadása
IDŐKERET	15 perc
AJÁNLOTT KOROSZTÁLY	9–10 éves korosztály
MODULKAPCSOLÓDÁSI PONTOK	TÁGABB KÖRNYEZETBEN: magyar nyelv és irodalom – népmesék SZŰKEBB KÖRNYEZETBEN: ének-zene – énekes szerepjátékok, rajz/technika AJÁNLOTT MEGELŐZŐ TEVÉKENYSÉGEK: bábkészítés, daltanulás AJÁNLOTT KÖVETŐ TEVÉKENYSÉGEK: hasonló énekes játékok tanulása, előadása
A KÉPESSÉGFEJLESZTÉS FÓKUSZAI	A beszédhelyzetnek megfelelő szóbeli kommunikáció, a beszéd érthetősége, a tanulást segítő képességek: <ul style="list-style-type: none"> • figyelem, emlékezet, szókincsfejlesztés; • hangképzés és a levegővel való gazdálkodás összefüggése; • tiszta artikulációt segítő ajakmozgás; • ritmusérzék, tiszta artikuláció, megosztott figyelem

AJÁNLÁS:

A bábokat tetszés szerinti, a lehetőségek adta technikával készítsék el a gyerekek szabad időben, rajz vagy technika órán. Több szereposztással is énekeljék el a dalt – melyet egy korábbi órán már megtanultak –, hogy lehetőleg mindenki, aki szeretne, szerepelhessen.

Célszerű tág, kényelmes játéktér kialakítani, a gyerekeket körben elhelyezni, hogy láthassák egymást és a tanítót is. A jó hangulat és a feszültségmentes légkör megteremtése a sikeres munka feltétele. A bábozáshoz lehet paravánt is felállítani, de paraván nélkül is előadható.

ÉRTÉKELÉS:

A gyerekek mondják el, hogyan érezték magukat a játék közben.

Az értékelés fő szempontjai:

- a feladatokban való részvétel, lelkesedés;
- a szép, tiszta éneklés kiemelésére, buzdításra kell törekedni;
- a sikeres megoldások kiemelése.

A FELDOLGOZÁS MENETE

I. RÁHANGOLÓDÁS

TERVEZETT IDŐ: kb. 3 perc

Mesehallgatás vagy mesemondás

A tanító vagy egy diák elmond (felolvas) vagy rögtönöz egy mesét, melynek története hasonló az előadásra kerülő énekével.

Miután az osztály meghallgatta a mesét, röviden megbeszélik annak lényeges elemeit.

KIEMELT KÉSZSÉGEK, KÉPESSÉGEK: figyelem, emlékezet, lényegkiemelés, összefüggések felismerése

II. ÉNEKES JÁTÉK BÁBOZÁSSAL

TERVEZETT IDŐ: kb. 10 perc

Egyszer egy királyfi

A már korábban megtanult dalt énekli az osztály, a szerepek kiosztásával (királyfi/kocsislegény, gazdag bíró lánya, kosárkötő lánya, mesélő). A refrént az egész osztály énekelje. A bábozást végezhetik a szereplők, de olyan gyerekek is, akik szóló éneklésre nem szívesen vállalkoznak. Más alkalommal is kerüljön elő ez a dal, hogy mindenki, aki szeretne szerepelni, lehetőséget kapjon.

KIEMELT KÉSZSÉGEK, KÉPESSÉGEK: ritmusérzék, megosztott figyelem, tiszta artikuláció, emlékezet

III. ÉRTÉKELÉS

TERVEZETT IDŐ: kb. 2 perc

A gyerekek arról nyilatkoznak, hogyan érezték magukat játék közben, mennyire volt sikeres a részvételük. A tanító kiemeli a pozitívumokat, elsősorban a hangulatra, az éneklés tisztaságára, a pontosságra, az együtt-hangzásra, a tiszta artikulációra helyezve a hangsúlyt.

KIEMELT KÉPESSÉGEK, KÉSZSÉGEK: figyelem, gondolkodás, önismeret

MELLÉKLETEK

Egyszer egy királyfi...

1. Egyszer egy királyfi mit gondolt magába, – Hm-hm-hm, ha-ha-ha, mit gondolt magába.
2. Fel kéne öltözni kocsisi ruhába, – Hm-hm-hm, stb.
3. Meg kéne kéretni gazdag bíró lányát, –
4. „Jó estét, jó estét, gazdag bíró lánya,” –
5. „Jó estét, jó estét, szegény kocsis legény, –
6. Kerüljön a házba, üljön a lócára!” –
7. „De nem azért jöttem, hogy én itt leüljek, –
8. Hanem azért jöttem, hozzám jössz-e vagy sem?” –
9. „Nem megyek, nem megyek, szegény kocsis legény, –
10. Van a szomszédunkban kosárkötő lánya.” –
11. „Jó estét, jó estét, kosárkötő lánya!” –
12. „Jó estét, jó estét, szegény kocsislegény! –
13. Üljön le minálunk hófehér padkára,” –
14. „De nem azért jöttem, hogy én itt leüljek, -
15. Hanem azért jöttem, hozzám jössz-e vagy sem?” –
16. Elmegyek, elmegyek, szegény kocsislegény.” –
17. Egyszer egy királyfi mit gondolt magába? –
18. Fel kéne öltözni királyi ruhába, –
19. Meg kéne kéretni gazdag bíró lányát, –
20. „Jó estét, jó estét, gazdag bíró lánya,” –
21. „Jó estét, jó estét király őfelsége, –
22. Üljön le minálunk zöld selyem díványra,” –
23. „De nem azért jöttem, hogy én itt leüljek, –
24. Hanem azért jöttem, hozzám jössz-e vagy sem?” –
25. „Elmegyek, elmegyek, király őfelsége!” –
26. „Nem kellesz, nem kellesz gazdag bíró lánya, –
27. Van már nékem egy más, kosárkötő lánya,” –
28. „Jó estét, jó estét, kosárkötő lánya,” –
29. „Jó estét, jó estét, király őfelsége! –
30. Kerüljön a házba, üljön a lócára.” –
31. „De nem azért jöttem, hogy én itt leüljek, –
32. Hanem azért jöttem, hozzám jössz-e vagy sem?” –
33. „Nem megyek, nem megyek, király őfelsége, –
34. Van már nékem egy más, szegény kocsislegény.” –
35. „Én vagyok az, nem más, csókoljuk meg egymást!” –

TOBORZÓ – DALTANULÁS

Készítette: Kolláth Erzsébet

MODULLEÍRÁS

A MODUL CÉLJA	A dal szövegének értelmezése, a hangulatának megfelelő, élményszerű előadása
IDŐKERET	15 perc
AJÁNLOTT KOROSZTÁLY	9–10 éves korosztály
MODULKAPCSOLÓDÁSI PONTOK	TÁGABB KÖRNYEZETBEN: magyar nyelv és irodalom SZŰKEBB KÖRNYEZETBEN: énekezen – indulók AJÁNLOTT MEGELŐZŐ TEVÉKENYSÉGEK: a történelmi háttér megismerése AJÁNLOTT KÖVETŐ TEVÉKENYSÉGEK: zenehallgatás – Kodály: <i>Háry János</i> – Toborzó
A KÉPESSÉGFEJLESZTÉS FÓKUSZAI	A tanulást segítő képességek: szókincsfejlesztés, figyelem, emlékezet

AJÁNLÁS:

A zeneműrészetet célszerű március 15. előtt megtanulni.
A közös, hangulatos éneklést, a ritmusjáték előadását segíti, ha a gyerekek körben ülnek.

ÉRTÉKELÉS:

Az értékelés legfőbb szempontja a dal megtanulása, pontos éneklése.

A FELDOLGOZÁS MENETE

I. RÁHANGOLÓDÁS

TERVEZETT IDŐ: kb. 2 perc

Ritmuskánon

Az osztály a táblára/írásvetítőre írt ritmussort hangoztatja közösen. Ezt követően a tanító két szólamra osztja az osztályt. Az előbb együtt hangoztatott ritmussort kánonban, egy ütem eltéréssel, két különböző hangszínnel (taps – kopogás; két különböző hangszínű ritmushangszer) hangoztatják.

I.–II.

tá-tá ti-ti-tá | tá-tá tá-szün | ti-ti-ti-ti ti-ti-ti-ti | tá-tá ti-ti-tá | szün szün szün szün | szün szün tá-szün ||

KIEMELT KÉSZSÉGEK, KÉPESSÉGEK: ritmusérzék, figyelem

II. DALTANULÁS

TERVEZETT IDŐ: kb. 12 perc

Nosza, gyertek legények... kezdetű toborzó megtanulása

A tanító bemutató éneklése előtt az osztály közösen feleleveníti ismereteit a toborzó dalok keletkezéséről: a verbuválás szabad jelentkezés volt a katonaságra, de meg volt szabva, hogy mennyi katonát kell fölvenni. Ezért, ha kellett, „kötéllel” verbuváltak, a legényeket erőszakkal fogták be. Ha a verbuválók megvendégelték a legényeket a csárdában, feszes ritmusú, az önérzetükre ható dalokkal – melyekben néhol a hazaszeretet is megszólal – igyekeztek katonának befogni őket.

A tanító bemutatja a dalt, a gyerekeket arra kérve, hogy figyeljék meg a hangulatát. A másodszori bemutatás után megbeszéljük a dal szövegét (esetleg ismeretlen szavakat: hitvány, beméhetek): milyennek írja le a katona életét, mivel csábítják a legényeket a katonasághoz.

A következő tanítói éneklésnél már dúdolják a dallamot, a refrént pedig szöveggel éneklük.

Az osztály együtt énekl 2-3-szor a dalt. Törekedjenek a szöveg memorizálására. Ha már biztosan éneklük, egyszerű ritmustapssal kísérhetik éneküket (tá-ti-ti; ti-ti-tá stb.).

KIEMELT KÉSZSÉGEK, KÉPESSÉGEK: szókinccs, figyelem, tiszta artikuláció, emlékezet

III. ÉRTÉKELÉS

TERVEZETT IDŐ: kb. 1 perc

A gyerekek beszámolnak arról, mennyire sikerült megtanulniuk és élményszerűen előadniuk a dalt.

KIEMELT KÉSZSÉGEK, KÉPESSÉGEK: figyelem, gondolkodás, önismeret

MELLÉKLETEK*Nosza, gyertek legények...*

1.

Nosza gyertek legények, menjünk katonának,
Éljük vígan napjait e hitvány világnak,
Szép élet, gyöngy élet, ennél szebb nem lehet,
Azért jöjjön katonának, aki minket szeret.
Szép élet...

2.

A szép lovas katonának arany az élete,
Csillog-villog az oldalán szép vitéz fegyvere.
Szép élet, gyöngy élet, ennél szebb nem lehet,
Azért jöjjön katonának, aki minket szeret.
Szép élet...

3.

Királyomnak beméhetek bátran személyéhez,
Éles fegyverem kivonom, állok a székéhez.
Szép élet, gyöngy élet, ennél szebb nem lehet,
Azért jöjjön katonának, aki minket szeret.
Szép élet...

ZENEHALLGATÁS

KODÁLY ZOLTÁN: *HÁRY JÁNOS*

Készítette: Kolláth Erzsébet

MODULLEÍRÁS

A MODUL CÉLJA

A szókincs bővítése, hallás fejlesztése, zenei karakter megfigyelése

IDŐKERET

15 perc

AJÁNLOTT KOROSZTÁLY

9–10 éves korosztály

MODULKAPCSOLÓDÁSI PONTOK

TÁGABB KÖRNYEZETBEN:

magyar nyelv és irodalom

SZŰKEBB KÖRNYEZETBEN:

ének-zene – indulók

AJÁNLOTT KÖVETŐ TEVÉKENYSÉGEK:

zenehallgatás – Kodály: *Háry János* – Toborzó

A KÉPESSÉGFEJLESZTÉS FÓKUSZAI

A tanulást segítő képességek: szókincsfejlesztés, figyelem, emlékezet, gondolkodás, hangszínhallás fejlesztése

AJÁNLÁS:

A zeneműrészletet célszerű március 15. előtt meghallgatni.

ÉRTÉKELÉS:

Az értékelés legfőbb szempontja a beszélgetésben való aktív részvétel.

TÁMOGATÓRENDSZER:

Kodály Zoltán *Háry János* című daljátékának megismerése:

1. Balassa Imre–Gál György Sándor: Operák könyve, Kodály: *Háry János*, 462. oldal
2. ha van rá lehetőség, nézzék meg színházban.

A FELDOLGOZÁS MENETE

I. RÁHANGOLÓDÁS

TERVEZETT IDŐ: kb. 3–4 perc

Toborzó éneklése

A már korábban megtanult dalt – *Nosza, gyertek legények* – közösen énekli az osztály. Egy-két diák egyszerű ritmuskíséretet (pl. tá-ti-ti; tá-szün, ti-ti-tá, tá-szün) adhat az énekléshez tikfával, csörgődobbal vagy más ritmushangszerrel.

KIEMELT KÉSZSÉGEK, KÉPESSÉGEK: ritmusérzék, figyelem, tiszta intonáció és artikuláció

MUNKAFORMA: frontális

II. ZENEHALLGATÁS

TERVEZETT IDŐ: kb. 10 perc

Kodály Zoltán: *Hány János* című daljátékából a Toborzó meghallgatása (időtartama: kb. 2'50'')

A tanító röviden bevezeti a zenehallgatást: A Toborzó a harmadik kaland végén hangzik fel, Napóleon bevonulása és a francia hadak legyőzésére utaló Gyászinduló után. A dalt maga Hány János énekli.

Megfigyelési szempontok a zenehallgatáshoz: ismeretlen szavak, milyen hangszereket ismernek föl a gyerekek (vonósok, cimbalom, trombita, dob, fémháromszög, kistruvola), milyen kórus énekel (férfikar), milyen a hangulata.

A részlet meghallgatása után megbeszélik a megfigyelt szempontokat, a dal szövegében előforduló ismeretlen szavakat (kvártély, menyecske).

A zene másodszori meghallgatásánál, ha ismerik a gyerekek is énekelhetik halkán a dalt.

KIEMELT KÉSZSÉGEK, KÉPESSÉGEK: figyelem, emlékezet, zenei hangszínhallás fejlesztése

III. ÉRTÉKELÉS

A gyerekek beszámolnak róla, hogyan érezték magukat a zenehallgatás közben, mennyire ragadta meg őket a zene hangulata, sikeresen ismerték-e fel a megfigyelési szempontokat.

KIEMELT KÉSZSÉGEK, KÉPESSÉGEK: figyelem, gondolkodás, önismeret

REGÖLÉS

Készítette: Kolláth Erzsébet

MODULLEÍRÁS

A MODUL CÉLJA

Régies szöveg értelmezése, énekes népszokásaink, ezen belül a regölés megismerése, hagyományápolás

IDŐKERET

15 perc

AJÁNLOTT KOROSZTÁLY

9–10 éves korosztály

MODULKAPCSOLÓDÁSI PONTOK

TÁGABB KÖRNYEZETBEN:

magyar nyelv és irodalom – jeles napok, környezetismeret – ünnepek

SZŰKEBB KÖRNYEZETBEN:

ének-zene – énekes népszokások

AJÁNLOTT MEGELŐZŐ TEVÉKENYSÉGEK:

a regösének megismerése, újévi jókívánságok írása verses formában

AJÁNLOTT KÖVETŐ TEVÉKENYSÉGEK:

regölés az iskolában, osztályról osztályra járva

A KÉPESSÉGFEJLESZTÉS FÓKUSZAI

A tanulást segítő képességek: figyelem, emlékezet, gondolkodás, szókincsfejlesztés; dramatikus készség; ritmuskészség, tiszta együtt-hangzás

AJÁNLÁS:

Közvetlenül a karácsony utáni időszakban, az új év kezdetekor ajánlott énekelni. Célszerű tág, kényelmes játéktérrel kialakítani, a gyerekeket körben elhelyezni, hogy láthassák egymást és a tanítót is.

ÉRTÉKELÉS:

Az értékelés legfőbb szempontja a játékban való részvétel és aktivitás. A gyerekek mondják el, hogyan érezték magukat a játék közben.

A FELDOLGOZÁS MENETE

I. RÁHANGOLÓDÁS

TERVEZETT IDŐ: kb. 2 perc

Újévi jó kívánságok

A gyerekek korábban megkapták feladatként, hogy újévi jó kívánságokat írjanak verses formában. Ezeket a versikéket olvassák föl társaiknak. A legsikeresebbeket ki lehet rakni az osztályban jól látható helyre.

KIEMELT KÉSZSÉGEK, KÉPESSÉGEK: ritmusérzék, figyelem, szövegalkotás

II. REGÖLÉS

TERVEZETT IDŐ: kb. 12 perc

Erre leltük földnek nyomát... kezdetű regösének előadása

Az előző órán már megtanult dal ismeretlen szavainak, kifejezéseinek jelentését újból megbeszéljük (szita szeg, ejjé = ember, övő = öv), és felelevenítjük a regölés népszokásáról meglévő ismereteiket.

A már korábban megtanult dalt az osztály dramatikusán adja elő. A gyerekek maguk közül választanak szereplőket a család (akikhez a jókívánságokkal betérnek a regösök), illetve a regösök megjelenítésére. Majd a szerepeket felcserélik, hogy lehetőleg mindenki énekelhesse a dalt.

KIEMELT KÉSZSÉGEK, KÉPESSÉGEK: ritmusérzék, figyelem, együtthangzás, tiszta artikuláció, emlékezet, dramatikus készség

III. ÉRTÉKELÉS

TERVEZETT IDŐ: kb. 1 perc

A gyerekek beszámolnak róla, hogyan érezték magukat a játék közben, sikerült-e tisztán, együtt énekelniük, élvezetesen előadniuk a regöséneket.

KIEMELT KÉSZSÉGEK, KÉPESSÉGEK: figyelem, gondolkodás. Önismeret

MELLÉKLETEK*Erre leltük földnek nyomát...*

1. Erre leltük földnek nyomát.
Ki háza ez? Jámbor ejjé.
Jámbor ember lakik benne.
2. Ül asztalnál gazda uram, hej, regü rejtem, rejtem.
3. Mellette ül felesége, hej, regü rejtem, rejtem.
4. Szita szegen selem övő, hej, regü rejtem, rejtem.
5. Abban vagyon bársony erszény, hej, regü rejtem, rejtem.
6. Abban vagyon háromszáz garas, hej, regü rejtem, rejtem.

ÉN ELMENTEM A VÁSÁRBA ...

DALTANULÁS

Készítette: Kolláth Erzsébet

MODULLEÍRÁS

A MODUL CÉLJA	Láncmesék énekes változatának megismerése, szerepek szerinti éneklése
IDŐKERET	15 perc
AJÁNLOTT KOROSZTÁLY	9–10 éves korosztály
MODULKAPCSOLÓDÁSI PONTOK	TÁGABB KÖRNYEZETBEN: magyar nyelv és irodalom – beszédképesség; környezetismeret – háziállatok; rajz/technika SZŰKEBB KÖRNYEZETBEN: ének-zene – tréfás dalok, láncnóták AJÁNLOTT MEGELŐZŐ TEVÉKENYSÉGEK: tréfás dalok éneklése AJÁNLOTT KÖVETŐ TEVÉKENYSÉGEK: síkbábok készítése a dal előadásához, környezetismeret órán éneklés az elkészült bábokkal
A KÉPESSÉGFEJLESZTÉS FÓKUSZAI	A tanulást segítő képességek: figyelem, emlékezet, gondolkodás, szókincsfejlesztés; hangképzés és a levegővel való gazdálkodás összefüggése; tiszta artikulációt segítő ajakmozgás

AJÁNLÁS:

Célszerű a dalt akkor tanítani, mikor környezetismeretből a háziállatokról tanulnak a gyerekek, s így az énekes játék ott is előadható.

Célszerű tág, kényelmes játéktérrel kialakítani, a gyerekeket körben elhelyezni, hogy láthassák egymást és a tanítót is. A jó hangulat és a feszültségmentes légkör megteremtése a sikeres munka feltétele.

ÉRTÉKELÉS:

Az értékelés legfőbb szempontja a dal megtanulásának sikeressége, a játékban való aktív részvétel. A sikeres megoldások kiemelésére, a buzdításra kell törekedni. A gyerekek mondják el, hogyan érezték magukat a játék közben.

A FELDOLGOZÁS MENETE

I. RÁHANGOLÓDÁS

TERVEZETT IDŐ: kb. 2 perc

Mesehallgatás

A tanító vagy egy diák elmeséli/felolvassa *Az álmos kismadár* című mesét. A mese meghallgatása után az osztály közösen megbeszéli a mese jellegzetességét (láncmese), esetleg eddigi ismereteikből keresnek hasonló meséket, verseket, dalokat.

KIEMELT KÉSZSÉGEK, KÉPESSÉGEK: figyelem

II. DALTANULÁS

TERVEZETT IDŐ: kb. 12 perc

1. A dal bemutatása

TERVEZETT IDŐ: kb. 3 perc

A tanító bemutatja az osztálynak a dalt. Mivel a dalban állandóan ismétlődő dallam- és szövegrészek vannak, a gyerekek fokozatosan csatlakozhatnak a tanító énekéhez.

A bemutatás után közösen megbeszélik, hogy milyen állatok szerepeltek a dalban, s mely szavak ismeretlenek a gyerekek számára (félpénz, réce).

KIEMELT KÉSZSÉGEK, KÉPESSÉGEK: figyelem, tiszta artikuláció, emlékezet

2. A dal közös, szerep szerinti éneklése

TERVEZETT IDŐ: kb. 9 perc

Az osztály közösen éneklé a megismert dalt. Az egyes állatok állandóan ismétlődő, hangutánzó ütemeit egy-egy gyerek énekelje. Kétszer-háromszor is énekeljék el a dalt, hogy mindenki (aki szeretne) szerepelhessen, s hogy a dal szövegét, az állatok megszólalásának sorrendjét megtanulják.

KIEMELT KÉSZSÉGEK, KÉPESSÉGEK: ritmusérzék, figyelem, együtthangzás, tiszta artikuláció, emlékezet

III. ÉRTÉKELÉS

TERVEZETT IDŐ: kb. 1 perc

A gyerekek beszámolnak róla, hogyan érezték magukat a játék közben, mennyire érzik sikeresnek a részvételüket. A tanító kiemeli a pozitívumokat, elsősorban a hangulatra, az éneklés tisztaságára, a pontosságra, az együtthangzásra, a dal megtanulására, a tiszta artikulációra helyezve a hangsúlyt.

KIEMELT KÉPESSÉGEK, KÉSZSÉGEK: figyelem, önismeret

MELLÉKLETEK

Az álmos kismadár

Kérte az álmos madár a kórót, hogy ringassa el – de nem ringatta a kóró, elkergette. Repült a madár a kecskéhez, hogy rágja le a kórót – de a kecske nem ment lerágni a kórót.

Repült a farkashoz, és kérte, hogy egye meg a kecskét – de a farkas nem ette meg a kecskét, a kecske nem rágta meg a kórót, a kóró nem ringatta a madarat.

Repült a madár a farkósbothoz, s kérte, hogy a farkast üsse-verje – de a farkósbot nem ment a farkast ütni-verní, s a farkas nem ment megenni a kecskét, a kecske nem ment elrágni a kórót, a kóró nem ringatta a madarat.

Repült a madár a bogárhoz, s kérte, hogy fúrja meg a farkósbotot – de a bogár nem ment farkósbotot fúrni, a bot nem ment farkast ütni, a farkas nem ment kecskét enni, a kecske nem ment kórót rágni, a kóró nem ringatta a madarat.

Repült a madár a kakashoz, és kérte, hogy csípje meg a bogarat – erre aztán lett nagy zenebona!

Szaladt a kakas, megcsípte a bogarat!

Szaladt a bogár, fúrta a farkósbotot!

Szaladt a farkó, agyabugyálta a farkast!

Szaladt a farkas, ette a kecskét!

Szaladt a kecske, rágta a kórót!

S a kóró – a kóró elringatta az álmos madarat.

Arany László:

A kóró és a kismadár

Egyszer volt, hol nem volt, volt a világon egy kismadár. Ez a kismadár egyszer nagyon megunta magát, rászállt egy kóróra.

– Kis kóró, ringass engemet.

– Nem ringatom biz én senki kismadarát!

A kismadár megharagudott, elrepült onnan. Amint ment, mendegélt, talált egy kecskét!

– Kecske, rágd el a kórót!

Kecske nem ment kóró-rágni, a kóró mégsem ringatta a kismadarat. Megint ment, mendegélt a kismadár, talált egy farkast.

– Farkas, edd meg a kecskét!

Farkas nem ment kecske-enni, kecske nem ment-kóró rágni, kóró mégsem ringatta a kismadarat.

Megint ment, mendegélt a kismadár, talált egy falut.

– Falu, kergesd el a farkast!

Falu nem ment farkas-kergetni, farkas nem ment kecske-enni, kecske nem ment kóró-rágni, kóró mégsem ringatta a kismadarat.

Megint ment, mendegélt a kismadár, talált egy tüzet.

– Tűz, égesd meg a falut!

Tűz nem ment falu-égetni, falu nem ment farkas-kergetni, farkas nem ment kecske-enni, kecske nem ment kóró-rágni, kóró mégsem ringatta a kismadarat.

Megint ment, mendegélt a kismadár, talált egy vizet.

– Víz, oltsd el a tüzet!

Víz nem ment tüzet oltani, tűz nem ment falu-égetni, falu nem ment farkas-kergetni, farkas nem ment kecske-enni, kecske nem ment kóró-rágni, kóró mégsem ringatta a kismadarat.

Megint ment, mendegélt a kismadár, talált egy bikát.

– Bika, idd fel a vizet!

Bika nem ment vizet inni, víz nem ment tüzet oltani, tűz nem ment falu-égetni, falu nem ment farkas-kergetni, farkas nem ment kecske-enni, kecske nem ment kóró-rágni, kóró mégsem ringatta a kismadarat.

Megint ment, mendegélt a kismadár, talált egy furkót.

– Furkó, üsd agyon a bikát!

Furkó nem ment bika-ütni, bika nem ment vizet inni, víz nem ment tüzet oltani, tűz nem ment falu-égetni, falu nem ment farkas-kergetni, farkas nem ment kecske-enni, kecske nem ment kóró-rágni, kóró mégsem ringatta a kismadarat.

Megint ment, mendegélt a kismadár, talált egy férget.

– Féreg, fúrd ki a furkót!

Féreg nem ment furkót fúrni, furkó nem ment bika-ütni, bika nem ment vizet inni, víz nem ment tüzet oltani, tűz nem ment falu-égetni, falu nem ment farkas-kergetni, farkas nem ment kecske-enni, kecske nem ment kóró-rágni, kóró mégsem ringatta a kismadarat.

Megint ment, mendegélt a kismadár, talált egy kakast.

– Kakas, kapd fel a férget!

Szalad a kakas, kapja a férget; szalad a féreg, fúrja a furkót; szalad a furkó, üti a bikát; szalad a bika, issza a vizet; szalad a víz, oltja a tüzet; szalad a tűz, égeti a falut; szalad a falu, kergeti a farkast; szalad a farkas, eszi a kecskét; szalad a kecske, rágja a kórót, a kóró bezzeg ringatta a kismadarat.

Ha még akkor sem ringatta volna, az én mesém is tovább tartott volna.

Én elmentem a vásárba...

Én elmentem a vásárba félpénzzel.
Tyúkot vettem a vásárban félpénzzel.
Tyúkom mondja: kitrákotty!
Kárikittyom, édes tyúkom, mégis van egy félpénzem.

Én elmentem a vásárba félpénzzel.
Csirkét vettem a vásárban félpénzzel.
Tyúkom mondja: kitrákotty!
Csirkém mondja: csip, csip, csip.
Kárikittyom, édes tyúkom, mégis van egy félpénzem.

Én elmentem a vásárba félpénzzel.
Kakast vettem a vásárban félpénzzel.
Tyúkom mondja: kitrákotty!
Csirkém mondja: csip, csip, csip.
Kakas mondja: bokréta.
Kárikittyom, édes tyúkom, mégis van egy félpénzem.

Én elmentem a vásárba... stb. Récém mondja: riphajnal.

Én elmentem a vásárba... stb. Pulykám mondja: dandarú.

Én elmentem a vásárba... stb. Ludam mondja: gigágá.

Én elmentem a vásárba... stb. Disznóm mondja: rőf, rőf, rőf.

Én elmentem a vásárba... stb. Juhom mondja: behehe.

Én elmentem a vásárba... stb. Kecském mondja: mek, mek, mek.

Én elmentem a vásárba... stb. Csikóm mondja: nyihaha.
Kárikittyom, édes tyúkom, elfogyott a félpénzem.

MA VAN HÚSVÉT NAPJA ...

Készítette: Kolláth Erzsébet

MODILLEÍRÁS

A MODUL CÉLJA	Az ünnephez kapcsolódó dal éneklése, a húsvéthoz kapcsolódó népszokások felidézése
IDŐKERET	15 perc
AJÁNLOTT KOROSZTÁLY	9–10 éves korosztály
MODULKAPCSOLÓDÁSI PONTOK	TÁGABB KÖRNYEZETBEN: magyar nyelv és irodalom – jeles napok, környezetismeret – ünnepeink, hagyományaink SZŰKEBB KÖRNYEZETBEN: ének-zene – népszokások dalai AJÁNLOTT MEGELŐZŐ TEVÉKENYSÉGEK: locsolóversek gyűjtése, a dal megtanulása AJÁNLOTT KÖVETŐ TEVÉKENYSÉGEK: hagyományápolás
A KÉPESSÉGFEJLESZTÉS FÓKUSZAI	A tanulást segítő képességek: figyelem, emlékezet, gondolkodás, szókincsfejlesztés; irodalmi szövegek befogadása, érdeklődés felkeltés; tiszta éneklés, ritmusérzék

AJÁNLÁS:

A húsvét előtti időszakban ajánlott énekelni.

Célszerű tág, kényelmes játékkeret kialakítani, a gyerekeket körben elhelyezni, hogy láthassák egymást és a tanítót is.

ÉRTÉKELÉS:

Az értékelés szempontja a jó hangulatú, tiszta éneklés, a locsoló versek gyűjtése. A gyerekek mondják el, hogyan érezték magukat.

A FELDOLGOZÁS MENETE

I. RÁHANGOLÓDÁS

TERVEZETT IDŐ: kb. 6 perc

Locsolóversek

A fiúk olvassák fel vagy mondják el az általuk ismert, gyűjtött locsolóverseket. A lányok válasszák ki, melyek azok a versikék, amelyeket szívesen hallanának a locsolóktól, amelyek leginkább elnyerték tetszésüket.

További lehetőségek:

A fiúkat érdemes ösztönözni arra, hogy maguk írjanak locsolóverseket.

A locsolózkodáshoz kapcsolódó személyes élmények megosztására érdemes beszélgetőkört szervezni.

KIEMELT KÉPESSÉGEK, KÉSZSÉGEK: emlékezet, nyelvi kreativitás, ritmusérzék, figyelem

II. DALÉNEKLÉS

TERVEZETT IDŐ: kb. 8 perc

Ma van húsvét napja...

Az osztály közösen elénekli a már korábban megtanult dalt. A másodszori éneklésnél a dal versszakait fiúk-lányok felváltva énekelhetik.

Bár a szómagyarázatokra már sorkerült a dal megtanulásakor, érdemes újra rákérdezni s ezáltal megerősíteni a gyerekekben az ismeretlen szavak jelentését (hangicsálnak, plánták, cifra nyoszolya).

KIEMELT KÉPESSÉGEK, KÉSZSÉGEK: ritmusérzék, figyelem, együtthangzás, szókincsbővítés

III. ÉRTÉKELÉS

TERVEZETT IDŐ: kb. 1 perc

A gyerekek beszámolnak róla, hogyan érezték magukat éneklés közben, sikerült-e tisztán, együtt énekelniük, élvezetesen előadniuk a húsvéti dalt.

KIEMELT KÉPESSÉGEK, KÉSZSÉGEK: figyelem, gondolkodás, önismeret

MELLÉKLETEK

Ma van húsvét napja...

1.

Ma van húsvét napja, másod éjszakája, jól tudjátok.
Kinek első napján, Jézus feltámadván dicsőségben.

2.

Lám a madarak is, hangicsálnak ők is, vigadoznak,
szép plánták ujulnak, termőfák vidulnak, virágoznak.

3.

Mária, Borbála, Rebeka, Zsuzsánna, kegyes szüzek,
keljetek fel ágyból, cifra nyoszolyából, mit alusztok!

4.

Hímes tojás leszen tizenkét pár készen mi számunkra,
ha pedig nem leszen, vízipuskánk készen számotokra.

Locsolóversek

1.

Ákom-bákom, berkenye,
szagos húsvét reggele.
Leöntjük a virágot,
Visszük már a kalácsot

2.

Húsvét másodnapján
az a kívánságom,
e háznak népire
ezer öröm, s annyi áldás szálljon.

3.

E háznak kis kertjében
van egy rózsató.
Rózsáskertbe nevelje
a jó Teremtő.
Vizet öntök a fejére,
az Istentől azt kérem,
piros tojás a bérem.

4.

Eljöttem hozzátok piros tojást szedni,
adjatok leányok, ha akartok adni.
Öntök asszonyt, embert kedves leányával
várok piros tojást, de azt is a párjával.

5.
Hol kitérek, hol betérek,
mindenütt egy tojást kérek,
Ha nem adnak, visszatérek,
nagymamától kettőt kérek.

7.
Rózsafának tövéből rózsavizet hoztam,
az lesz ma a legszebb kislány, akit meglocsoltam,
drága kislány, gyöngyvirágom, ma van húsvét napja,
Meglocsollak, mosolyogjál, mint egy piros rózsza

8.
Szépen kérem az apját,
de még jobban az anyját,
adja ki a leányát,
hadd locsoljam a haját,
mint a pünkösdi rózsát.

10.
Kelj fel kislány, kelj fel
cifra nyoszolyádról,
adj egy piros tojást aranyos kacsódból!
Mert, ha nem úgy léssen,
Vízipuskám készen
ablakidba betartom,
Szemed közé locsolom.

11.
Én kis kertészlegény vagyok,
virágokat locsolgatok.
A minap, hogy erre jártam,
egy szép rózsafát találtam.
Ki akart száradni,
szabad-e meglocsolni?

6.
Húsvét másodnapját
örömmel köszöntjük.
Ha tojást nem adnak,
mindnyáját leöntjük.

9.
Ajtó mögött állok,
piros tojást várok
Ha nem adnak párjával,
elszökök a lányával.

A FARAGÓSZÉK NÓTÁJA

Készítette: Kolláth Erzsébet

MODULLEÍRÁS

A MODUL CÉLJA	A népies nyelv értelmezése, népszokás felidézése
IDŐKERET	15 perc
AJÁNLOTT KOROSZTÁLY	9–10 éves korosztály
MODULKAPCSOLÓDÁSI PONTOK	TÁGABB KÖRNYEZETBEN: magyar nyelv és irodalom – jeles napok, környezetismeret – népszokások SZŰKEBB KÖRNYEZETBEN: éneke-zene – népszokások dalai AJÁNLOTT MEGELŐZŐ TEVÉKENYSÉGEK: farsangi dalok AJÁNLOTT KÖVETŐ TEVÉKENYSÉGEK: a dal előadása farsangkor
A KÉPESSÉGFEJLESZTÉS FÓKUSZAI	A tanulást segítő képességek: szókincsfejlesztés, figyelem, emlékezet, gondolkodás; ritmusérzék, hangulatos, tiszta éneklés, együtt-hangzás

AJÁNlás:

Érdeemes a farsangi időszakban énekelni a dalt.

Célszerű tág, kényelmes játékkeret kialakítani, a gyerekeket körben elhelyezni, hogy láthassák a tanítót a rajzolás közben.

A tanító a dal éneklésekor, vagy előre, egy hosszú papírcsíkra rajzolja a dalban elhangzó szavak képét.

ÉRTÉKELÉS:

Az értékelés legfőbb szempontja a dal előadásában való aktív részvétel. A gyerekek számoljanak be róla, hogyan érezték magukat a játékos éneklés közben.

A FELDOLGOZÁS MENETE

I. RÁHANGOLÓDÁS

TERVEZETT IDŐ: kb. 2 perc

Farsangi dalok éneklése

Az osztály által ismert farsangi dalokat közösen énekli az osztály.

KIEMELT KÉPESSÉGEK, KÉSZSÉGEK: ritmusérzék, tiszta intonáció és artikuláció

II. A DAL ÉNEKLÉSE

TERVEZETT IDŐ: kb. 12 perc

A faragószék nótája. A dal éneklését a tanító kezdi, de megkéri a gyerekeket, hogy az ismétlődő részeknél csatlakozzanak hozzá, s énekeljék ők is a dalt. Éneklés közben a sorban felhangzó tárgyak képét a táblára rajzolja vagy egy előre elkészített papírcsíkon felmutatja.

Az éneklés után megbeszélik a gyerekek számára ismeretlen szavak jelentését (faragószék, kurta, klázli, flaska, koppantó, esetleg kapa, kasza).

Az éneklés után – de lehet előtte is – a tanító elmondja, hogy a dalt valamikor az ácslegények énekelték, miközben a simára gyalult deszkákra sorba rajzolták a dalban megnevezett tárgyakat.

Újból eléneklük a dalt, most már úgy, hogy minden új sornál eléneklük az előző sorokat is, közben emlékeztetőül rámutogatva a mindenki számára látható helyen felerősített papírcsíkokon szereplő, megfelelő rajzokra.

KIEMELT KÉPESSÉGEK, KÉSZSÉGEK: szókincs, ritmusérzék, figyelem, tiszta artikuláció, emlékezet

III. ÉRTÉKELÉS

TERVEZETT IDŐ: kb. 1 perc

A gyerekek beszámolnak róla, hogyan érezték magukat éneklés közben, sikerült-e tisztán, hangulatosan együtt énekelniük a dalt, és sikerült-e mindig a megfelelő rajzra mutogatniuk.

KIEMELT KÉPESSÉGEK, KÉSZSÉGEK: figyelem, gondolkodás, önismeret

MELLÉKLETEK*A faragószék nótája*

1.

Ez a kapa, ez a kasza, ez meg itt a faragószék.

Kapa, kasza, faragószék.

Ó be szép, ó be szép ez a derék faragószék.

2.

Ez a hosszú, ez a kurta, ez pedig a véres hurka,

Hosszú, kurta, véres hurka,

Kapa, kasza, faragószék.

Ó be szép, ó be szép ez a derék faragószék.

3.

Ez az egyenes, ez a görbe, ez meg itt a fakereke.

Egyenes, görbe, fakereke,

Hosszú, kurta, véres hurka,

Kapa, kasza, faragószék.

Ó be szép, ó be szép ez a derék faragószék.

4.

Ez itt a kés, ez a villa, ez meg itt a koppantója.

Kés, villa, koppantója.

Egyenes, görbe, fakereke,

Hosszú, kurta, véres hurka,

Kapa, kasza, faragószék.

Ó be szép, ó be szép ez a derék faragószék.

5.

Ez a gólya, ez az orra, ez meg itt a gólya tolla.

Gólya orra, gólya tolla,

Kés, villa, koppantója.

Egyenes, görbe, fakereke,

Hosszú, kurta, véres hurka,

Kapa, kasza, faragószék.

Ó be szép, ó be szép ez a derék faragószék.

6.

Ez a klázli, ez a flaska, ez meg itt a részeg Miska.

Klázli, flaska, részeg Miska,

Gólya orra, gólya tolla,

Kés, villa, koppantója.

Egyenes, görbe, fakereke,

Hosszú, kurta, véres hurka,

Kapa, kasza, faragószék.

Ó be szép, ó be szép ez a derék faragószék.

7.

Ez a Zsuzska, ez a lánya, ez meg itt az unokája.

Zsuzska, lánya, unokája,

Klázli, flaska, részeg Miska,

Gólya orra, gólya tolla,

Kés, villa, koppantója.

Egyenes, görbe, fakereke,

Hosszú, kurta, véres hurka,

Kapa, kasza, faragószék.

Ó be szép, ó be szép ez a derék faragószék.

8.

Ez az öcsök, ez a vöcsök, ez meg itt a tejes köcsög.

Öcsök, vöcsök, tejes köcsög,

Zsuzska, lánya, unokája,

Klázli, flaska, részeg Miska,

Gólya orra, gólya tolla,

Kés, villa, koppantója.

Egyenes, görbe, fakereke,

Hosszú, kurta, véres hurka,

Kapa, kasza, faragószék.

Ó be szép, ó be szép ez a derék faragószék.

MESEALAKOK A ZENÉBEN

MOZART: VARÁZSFUVOLA

ZENEHALLGATÁS

Készítette: Kolláth Erzsébet

MODULLEÍRÁS

A MODUL CÉLJA

A hangszínhallás fejlesztése, zenei karakterek megismerése, különbözősége, élménynyújtás

IDŐKERET

15 perc

AJÁNLOTT KOROSZTÁLY

9–10 éves korosztály

MODULKAPCSOLÓDÁSI PONTOK

TÁGABB KÖRNYEZETBEN:
magyar nyelv és irodalom

SZŰKEBB KÖRNYEZETBEN:
ének-zene

AJÁNLOTT MEGELŐZŐ TEVÉKENYSÉGEK:

a történet megismerése, részletek az operából (A varázsfuvola megszólalása, Papageno belépője, Hümmögő duett, a bűvös csengettyű)

AJÁNLOTT KÖVETŐ TEVÉKENYSÉGEK:

további részletek Mozart *Varázsfuvola* című operájából, ha van rá lehetőség, az opera megtekintése színházban

A KÉPESSÉGFEJLESZTÉS FÓKUSZAI

A tanulást segítő képességek: figyelem, emlékezet, gondolkodás, szókincsfejlesztés; érdeklődés felkeltése az opera iránt; zenei hangszínhallás fejlesztése, zenei karakterek megkülönböztetése

AJÁNLÁS:

A tanító előzetesen (ének, vagy magyar órán, esetleg szabad időben) mesélje el a gyerekeknek az opera cselekményét. Fontos a zene élményt adó meghallgatásához a megfelelő teremelrendezés. A gyerekek a zene hallgatása közben ne egymásra, hanem a zenére figyeljenek.

Szóforgó

A csoport tagjai az óramutató járásával egyező irányban sorban elmondják egymásnak a gondolataikat, egy-egy résztvevő beszédidejét meg lehet határozni.

ÉRTÉKELÉS:

Az értékelés legfőbb szempontja a zenehallgatás során tanúsított magatartás, a beszélgetésben való aktív részvétel.

TÁMOGATÓRENDSZER:

Balassa Imre – Gál György Sándor: *Operák könyve*. Zeneműkiadó, 1956. 51. oldal
Mozart: *Varázsfuvola* – Papageno és Papagena duettje

A FELDOLGOZÁS MENETE

I. RÁHANGOLÓDÁS

TERVEZETT IDŐ: kb. 4 perc

A cselekmény felidézése

A gyerekek csoportban, szóforgóval röviden felidézik az opera cselekményét.

Közösen megbeszélik, mely részletet hallották már az operából, milyen zenei karakter szólalt meg akkor, milyen hangszerek, milyen hangszín szólalt meg.

KIEMELT KÉPESSÉGEK, KÉSZSÉGEK: figyelem, emlékezet, lényegkiemelés

II. ZENEHALLGATÁS

TERVEZETT IDŐ: kb. 10 perc

Mozart: *Varázsfuvola* – Papageno és Papagena duettje

A tanító elmondja a gyerekeknek, hogy a már ismert opera egy újabb részletét hallgatják ezen az órán, majd néhány megfigyelési szempontot ad a gyerekeknek (ezeket felírja a táblára).

Megfigyelési szempontok (a megoldásokat zárójelben közöljük):

- Hányan énekelnek a zenében? (*ketten*)
- Kik lehetnek a szereplők? (*Papageno és Papagena*)
- Milyen a zene hangulata? (*vidám, tréfás, játékos, örömteli, boldog*)

Ezekre figyelve a gyerekek meghallgatják a részletet (kb. 2'48").

A zenehallgatás után megbeszélik a megfigyelési szempontokat. A tanító a gyerekek spontán megnyilatkozásait, véleményét is feltétlenül hallgassa meg.

Újból meghallgatják a részletet, ezúttal a következőkre figyelve:

- Melyik szövegrésznél vidám a zene, és mitől? (Az elején, a Pa-pa-pa-pá-nál, a játékoságtól.)
- Hol válik kicsit komolyabbá, boldogabbá a dallam? (A sok Papageno, Papagena után, a vége felé, amikor közös jövőjükről énekelnek.)

Az újabb meghallgatás után ismét megbeszélik a megfigyelési szempontokat.

KIEMELT KÉPESSÉGEK, KÉSZSÉGEK: figyelem, emlékezet, szóbeli kifejezőkészség

III. ÉRTÉKELÉS

TERVEZETT IDŐ: kb. 1 perc

A gyerekek arról nyilatkoznak, hogyan érezték magukat a zenehallgatás közben, mennyire ragadta meg őket a zene hangulata, sikeresen ismerték-e fel a megfigyelési szempontokat.

KIEMELT KÉPESSÉGEK, KÉSZSÉGEK: figyelem, gondolkodás, önismeret